

DANMARKS NATIONALBANK

30. MARTS 2017 — NR. 6

Danskerne er mestre i at betale elektronisk

**Velfungerende og moderne
betalingsmarked**

24 mia. kr.

flytter danskerne hver dag. Systemerne sikrer, at betalingerne afvikles hurtigt og smidigt.

Læs mere

**Straksoverførsler
flytter pengene hurtigt**

Få sekunder

går der, før pengene er til rådighed for modtageren.

Læs mere

**Danskerne foretrækker
at betale elektronisk**

Nr. 1 i EU

Hver dansker svinger betalingskortet 300 gange om året.

Læs mere

**Danmark er i front
som digitalt samfund**

77 pct.

af danskerne handler på internettet. Vi bruger digitale løsninger mere end andre EU-borgere.

Læs mere

Danmark har et velfungerende og moderne marked for betalinger

Danskerne foretager hver dag elektroniske betalinger i fx fysiske butikker, på internettet eller til hinanden for 24 mia. kr. Det kaldes detailbetalinger.¹ Pengene fra køber til sælger flyttes via den fælles infrastruktur for detailbetalinger, og på et år løber over 8.700 mia. kr. gennem systemerne – det svarer til godt fire gange bruttonationalproduktet (BNP).

De store betalingsstrømme holdes i gang af en fælles infrastruktur for detailbetalinger i Danmark. Der er tale om et sæt af it-systemer, som er designet til at afvikle danskernes betalinger hurtigt, smidigt og sikkert. Alle banker i Danmark er tilknyttet den fælles infrastruktur – enten direkte eller indirekte via en anden bank. De direkte deltagere har en afviklingskonto i Nationalbanken, og derigennem kan betalinger mellem alle bankkonti i Danmark ramme hinanden.

Alle detailbetalinger bliver håndteret i ét af de tre såkaldte clearingsystemer: *Sumclearingen*, *Intradagclearingen* eller *Straksclearingen*, jf. figur 1. Systemerne adskiller sig bl.a. ved at have forskellige afviklingstider. Det vil sige, hvor lang tid det tager at flytte pengene fra betalerens konto til modtagerens konto. De tre systemer håndterer forskellige betalingsløsninger. En betalingsløsning kan fx være et betalingskort eller en overførsel fra en konto til en anden konto via netbank.

I *Sumclearingen* afvikles mange af de mest brugte betalingsløsninger såsom debetkort og kreditkort. Fra betaleren har "svinget" kortet, til modtageren har pengene på sin bankkonto, går der typisk én bankdag. I *Intradagclearingen* afvikles overførsler fra en bankkonto til en anden bankkonto, såkaldte konto til konto-overførsler. Her kommer betalingerne på plads flere gange dagligt, så en modtager vil typisk have beløbet til rådighed efter nogle timer. Konto til konto-overførsler kan også afvikles i *Straksclearingen*. Her afvikles betalingerne "straks", det vil sige, at beløbet er til rådighed for modtageren få sekunder efter, betalingen udføres. Det gælder alle døgnets timer året rundt. De beta-

MobilePay

Boks 1

I 2013 blev mobilbetalingsløsningen MobilePay lanceret på det danske betalingsmarked. Løsningen gjorde det muligt at foretage overførsler mellem private via mobiltelefonen. På godt tre år har MobilePay i Danmark fået mere end 3,3 mio. brugere, der gennemførte over 170 mio. betalinger i 2016.

Moderniseringen af den danske betalingsinfrastruktur 2012-14

Boks 2

Moderniseringsprojektet havde til formål at forkorte tidsrummet, fra en betaling sendes, til den modtages. Projektet blev gennemført som et samarbejde mellem den finansielle sektor og Nationalbanken og indeholdt i alt fire tiltag:

- Hurtigere afvikling af weekendens dankortbetalinger
- Hurtigere gennemførelse af store betalinger (overførsel via Nationalbanken)
- Intradagclearingen
- Straksclearingen.

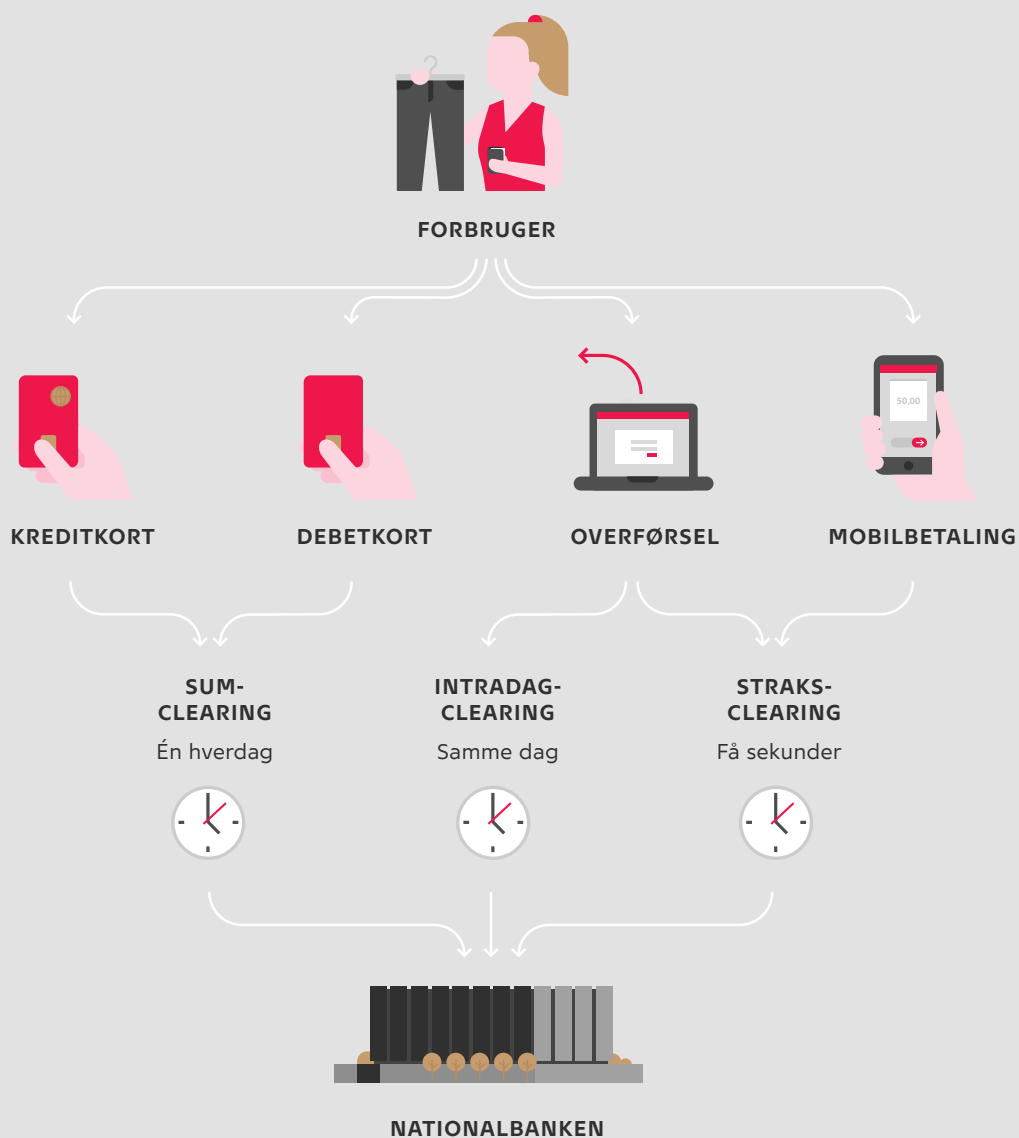
I november 2014 kom det sidste tiltag (Straksclearingen) på plads, hvorefter den fælles danske infrastruktur for detailbetalinger består af tre systemer til at afvikle detailbetalinger, og borgere og virksomheder i Danmark kan overføre penge på få sekunder. De tre systemer ejes af Finans Danmark.

Nationalbanken ser modernisering som et vigtigt element i sit arbejde med at bidrage til sikre betalinger og stabilitet i det finansielle system i Danmark. Aktuelt udskifter Nationalbanken de eksisterende systemer til bl.a. afvikling af store, tidskritiske betalinger med et nyt system, Kronos2. Nationalbanken følger derudover løbende den teknologiske udvikling med sigte på fremtidens løsninger fx udviklingen inden for distributed ledger-teknologi.

1. Moderniseringsprojektet havde sin baggrund i *Rapport om nationale betalingsoverførsler i Danmark, januar 2012*, udarbejdet af Arbejdsgruppen om nationale betalingsoverførsler.

1. Detailbetalinger omfatter også betalinger via indbetalingskort, Betalingservice, Leverandørservice, Overførselsservice og automatiske kortbetalinger. Betalingerne kan være såvel husholdninger, virksomheder som offentlige myndigheder.

Pengenes vej i systemerne

linger, der går igennem Straksclearingen, må højst være på 500.000 kr.

En fælles infrastruktur for detailbetalinger som Straksclearingen gør det nemmere at udrulle nye betalingsløsninger, der kan udbredes til alle danskere, som ønsker det. Et eksempel på det er mobilbetalingsløsningen MobilePay, som udgør de fleste

betalinger i Straksclearingen i dag. For nærmere om MobilePay se boks 1.

Straksclearingen kom på plads i november 2014 som det sidste tiltag i en større modernisering af den danske betalingsinfrastruktur. Projektet er nærmere beskrevet i boks 2.

På verdensplan er udbredelsen af straksoverførselsordninger stadig begrænset.² For at kunne kaldes en straksoverførsel skal overførslen kunne foretages døgnet rundt alle årets dage, og beløbet skal være til rådighed for modtager efter kort tid.³ Det sidste krav spænder fra få sekunder til et par minutter i de ordninger, der eksisterer i dag. Den danske Straks-clearing er således i den hurtige ende af spekteret af straksoverførselsordninger i verden.

I Europa har otte lande systemer, der muliggør straksoverførsler for borgerne, jf. figur 2. Derudover er der igangsat initiativer i euroområdet for at mu-

liggøre straksoverførsler i euro på tværs af eurolandene.

Danskerne betaler elektronisk

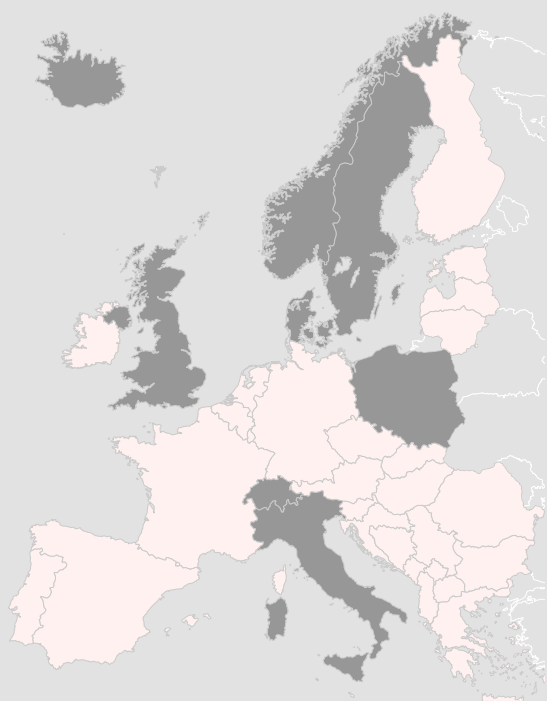
Betalinger med sedler og mønter har i en årrække haft en stigende betydning, efterhånden som de elektroniske alternativer er blevet flere og stadig mere smarte. De danske forbrugere betaler overvejende med elektroniske betalingsløsninger, især med betalingskort. I 2016 blev kortbetalinger vurderet til at udgøre omkring 80 pct. af omsætningen i detailhandlen, jf. figur 3.

Danskernes kortbrug er det højeste i EU

Generelt bruger borgerne i de nordiske lande betalingskort langt mere end borgerne i andre europæiske lande, jf. figur 4. I 2015 betalte en gennemsnitlig dansker med et betalingskort 300 gange. Det er en stigning på næsten 50 pct. fra 2011. Alle forbrugere i Danmark har ret til et betalingskort, jf. boks 3.

Udbredelse af systemer til straksoverførsler i Europa

Figur 2

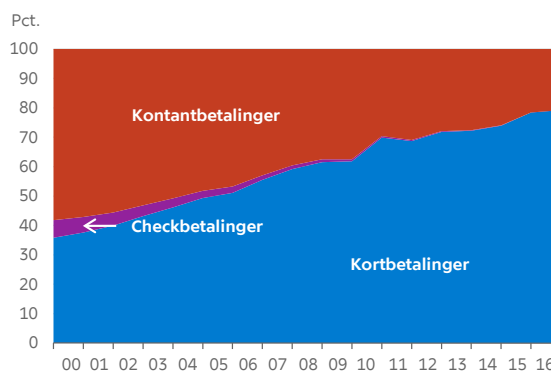

Anm.: Systemer der opfylder CPMI's definition for straksoverførsler, jf. CPMI, *Fast payments – enhancing the speed and availability of retail payments*, no 154, november 2016.

Kilde: BIS Quarterly Review, marts 2017, *The Quest for Speed in Payments* og Norges Bank.

Omsætningen i detailhandel mv. opdelt på kontant-, check- og kortbetalinger

Figur 3

Anm.: Betalinger med MobilePay (fra 2013) er en betaling med et tilknyttet betalingskort og indgår derfor i kortbetalinger. Checks er stort set ikke blevet brugt de seneste år, og ved udgangen af 2016 stoppede bankerne med at indløse dem. Omsætning i detailhandel mv. er en bredere opgørelse end Danmarks Statistiks opgørelse af detailomsætningen.

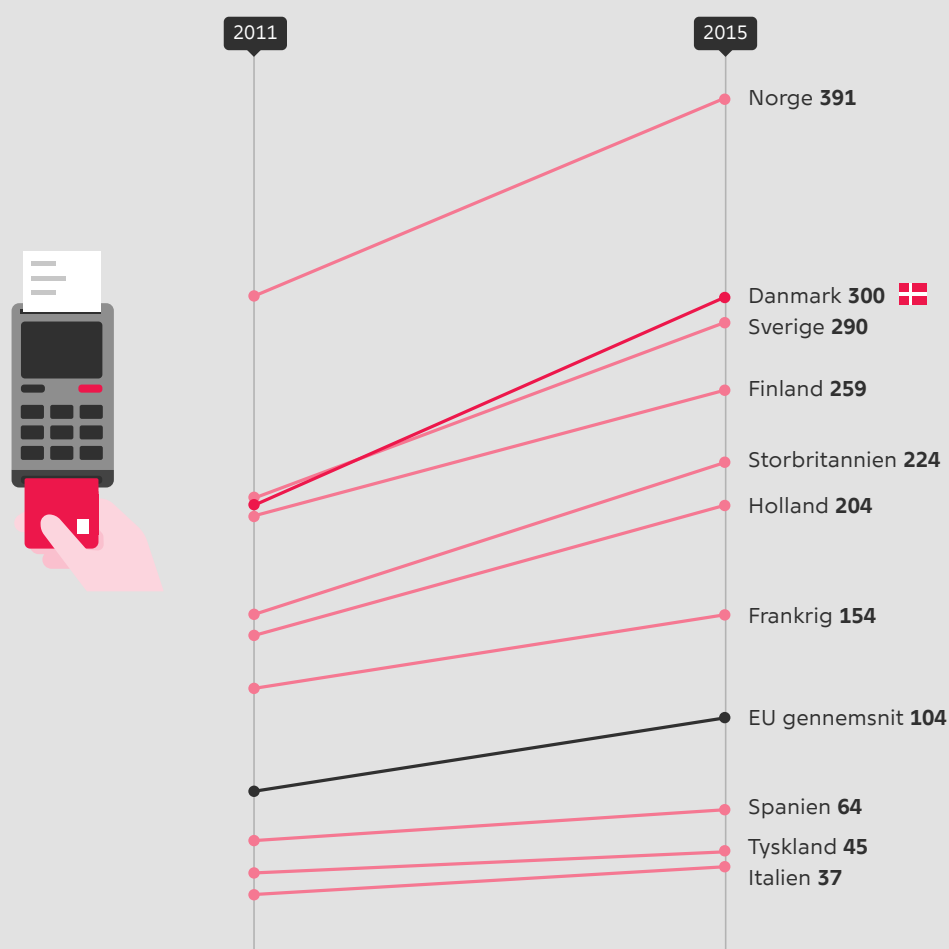
Kilde: Danmarks Statistik, Danmarks Nationalbank, Finansrådet, Nets og egne beregninger.

2 BIS Quarterly Review, marts 2017, *The quest for speed in payments*.

3 Jf. BIS CPMI, November 2016, *Fast payments – enhancing the speed and availability of retail payments*, no. 154.

Danskernes kortbrug er blandt det højeste i Europa

Kortbetalinger pr. indbygger i udvalgte europæiske lande

Kilde: Den Europæiske Centralbank og Norges Bank.

En dansker har typisk flere betalingskort

Dankort er det mest populære betalingskort i Danmark med samlet ca. 5,4 mio. udstedte Dankort og VisaDankort.⁴ Hver myndig borger har i gennemsnit

1,2 Dankort. I 2016 blev der foretaget ca. 1,4 mia. betalinger med Dankort til en samlet værdi af 415 mia. kr. Det svarer til omkring 20 pct. af BNP.

Derudover har mange danskere et internationalt kreditkort – fx MasterCard ellers Diners Club – typisk som et privat supplement til Dankortet eller som et firmakort. Danskerne bruger deres internationale kreditkort sjældnere end deres øvrige betalingskort. Knap fire ud af ti betalinger med

4

VisaDankort er et co-branded betalingskort, det vil sige, at det både er et Dankort og et Visa-kort. Det er udstedt ca. 4,7 mio. VisaDankort.

internationale kreditkort blev foretaget i udlandet i 2016.

Til unge under 18 år udstedes primært internationale debetkort såsom Visa Electron og MasterCard Debit. Det skal ses i lyset af, at de internationale debetkort har såkaldt saldokontrol, hvilket indebærer, at betaler ikke kan overtrække sin konto.

Gennem de seneste år er de internationale debetkort også blevet mere udbredt blandt den øvrige del af befolkningen. Det kan ses i antallet af udstedte kort, som voksede fra godt 1 mio. til 2,4 mio. i perioden 2009-16.

Danmark er et digitalt land med digitale borgere

Danmark er blandt de mest digitaliserede lande i verden og scorer højest på digital performance i Europa, jf. figur 5 og boks 4. Det skyldes bl.a. det store antal danskere, der bruger internet fx til at købe varer. Tal fra Danmarks Statistik viser, at 77 pct. af befolkningen i alderen 16-89 år handlede på internettet i 2016.

Offentlig digitalisering er også en kategori, hvor Danmark scorer højt, især for omfanget af digital kommunikation mellem borgere og det offentlige. Ifølge Danmarks Statistik var andelen af borgere med NemID 94 pct. i 2016. Med oprettelsen af Digitaliseringsstyrelsen i 2011 fik den offentlige sektor et

Forbrugere har ret til et betalingskort

Boks 3

I 2016 blev det fastsat ved lov, at alle forbrugere i Danmark skal have mulighed for at foretage betalinger med et betalingskort, herunder betalinger på internettet. Dette er en del af lov om betalingskonti, der følger af et EU-direktiv.¹ Tidligere var der et "god skik"-krav til danske banker om at tilbyde alle privatkunder mulighed for at gennemføre betalinger med et debetkort med saldokontrol.

¹ Direktiv 2014/92/EU (PAD-direktiv) om bl.a. adgang til betalingskonti med basale funktioner.

Europa-Kommissionens indeks for digitalt samfund

Boks 4

Internetadgang udtrykker, i hvilket omfang der er mulighed for at koble sig til internettet samt hastigheds- og prisniveau. *Menneskelig kapital* angiver bl.a. borgernes samlede anvendelse af internettet samt deres it-kompetencer. *Brug af internettet* angiver borgernes brug af internettjenester såsom sociale medier, netbank og internethandel. *Integrering af digital teknologi* afspejler forretningslivets udbredelse af digitale ydelser, bl.a. e-faktura og online-salg. *Digitale offentlige tjenester* angiver den offentlige sektors anvendelse af digitale løsninger fx digital signatur og e-boks.

Kilde: Europa-Kommissionen, Digital Economy and Society Index (DESI) 2017. Tallene for Norge er fra DESI 2016.

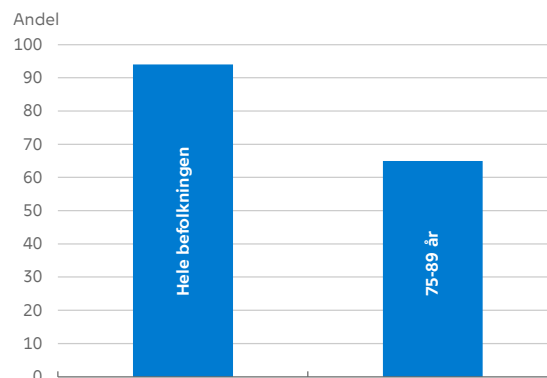
Digital kommunikation med den offentlige sektor

Boks 5

Et vigtigt skridt for digitaliseringen af den offentlige sektor i Danmark var lanceringen af den fælles elektroniske identifikationsløsning, NemID, i 2010. NemID blev udviklet på baggrund af en aftale mellem bankerne og den offentlige sektor. NemID er ét fælles login til både offentlige og private selvbetjeningsløsninger fx netbank.

Folketinget vedtog en række love om obligatorisk digital selvbetjening i årene 2012-15 som led i udmøntningen af Digitaliseringsstyrelsens strategi. Dermed blev det obligatorisk for danskerne at bruge digitale løsninger i deres skriftlige kommunikation med de offentlige myndigheder på en lang række offentlige serviceområder fx skat. Al offentlig udbetaling sker også elektronisk. Det blev ligeledes obligatorisk at modtage post fra det offentlige digitalt. Den målrettede indsats for digital kommunikation mellem borgere og den offentlige sektor er afspejlet i udbredelsen af NemID, som er høj, selv blandt de ældste i befolkningen.

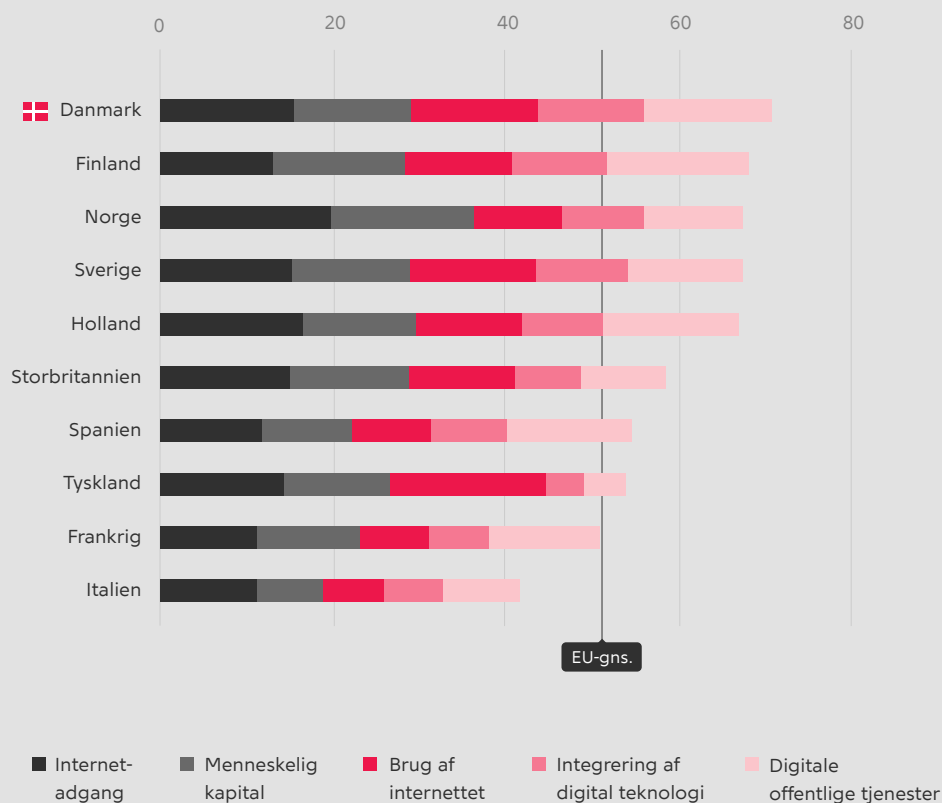
Danskerne med NemID

Kilde: Danmarks Statistik.

Danmark er blandt de mest digitaliserede lande

Europa-Kommissionens indeks for digitalt samfund, 2017

Kilde: Europa-Kommisionen.

målrettet fokus på digitalisering. Det har spillet en vigtig rolle i udbredelsen af den digitale udvikling til stort set hele befolkningen, jf. boks 5.

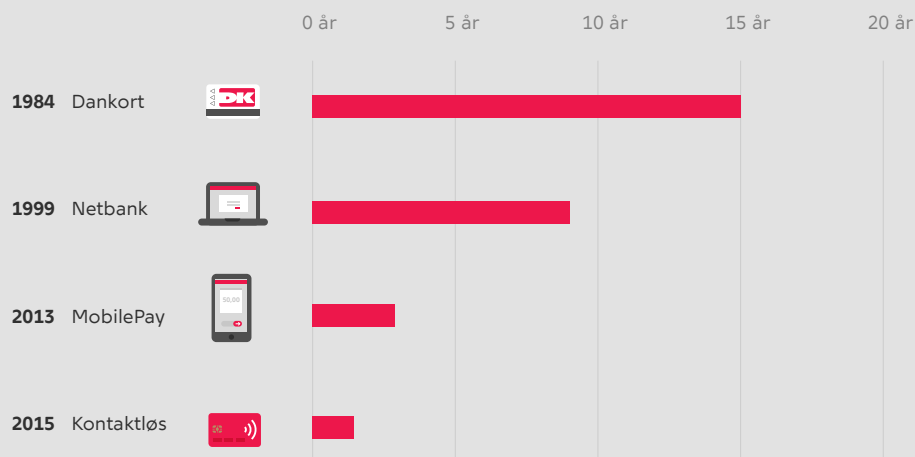
Danskerne tager ny betalingsteknologi til sig hurtigere og hurtigere

Danskerne er blevet hurtigere til at tilegne sig nye betalingsmuligheder over tid, jf. figur 6. Fra Mobile-Pay blev lanceret på det danske betalingsmarked i 2013, gik der ca. 3 år, før mobilbetalingsløsningen havde nået 3 mio. brugere. Da Dankortet blev lanceret i 1984 tog det over 15 år at nå det samme antal brugere.

Kontaktløse betalinger er seneste eksempel på, hvor hurtigt danskerne kan ændre betalingsadfærd. De første kontaktløse Dankort kom på det danske marked i sommeren 2015. Efter halvandet år havde godt halvdelen af de udstedte Dankort kontaktløs funktion, og de kontaktløse betalinger udgjorde 15 pct. af betalingerne med Dankort.

Danskerne tager hurtigere ny teknologi til sig

Hvor lang tid det har taget at nå 3 mio. brugere for nye løsninger

Kilde: Nets, MobilePay, Danmarks Statistik.

DANMARKS NATIONALBANK
HAVNEGADE 5
1093 KØBENHAVN K
WWW.NATIONALBANKEN.DK

Lindis Oma
lo@nationalbanken.dk
FINANSIEL STABILITET

DANMARKS
NATIONALBANK